

2. Vynohradova, N. A., Myklyayeva, N. V. 2011. *Interaktyvne predmetno-rozvyvayuche i ihrove seredovyshche dytyachoho sadka [Interactive subject-development and play environment of kindergarten]*. Moscow: UC Perspective.
3. Kyryanova, R. A. 2010. *Pryntsypy pobudovy predmetno-rozvyval'noho seredovyshcha v doshkil'nomu navchal'nomu zakladi [Principles of building a subject-development environment in a preschool educational institution]*. Moscow: Childhood - Press.
4. Marets'ka, N. I. 2010. *Predmetno-prostorove seredovyshche v ZDO yak stymul intelektual'noho, khudozhn'oho i tvorchoho rozvytku doshkil'nyka [Subject-spatial environment in ZDO as a stimulus for intellectual, artistic and creative development of preschoolers]*. Moscow: Childhood - Press.
5. Pularhina O. P., 2011. Osoblyvosti pobudovy predmetno-rozvyvayuchoho seredovyshcha v starshiy hrupi [Features of the construction of subject-development environment in the senior group]. *Handbook of the senior educator of preschool institution*, 7, pp. 30–36.

УДК 37.018.3(477)(045)

ДЕІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ - КРОК ДО СКОРОЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО СИРІТСТВА

Черепаня М. Т., Бурденюк Я.І.

DEINSTITUTIONALIZATION IS A STEP TO REDUCE SOCIAL ORPHANISM

Cherepania Mariia, Burdeniuk Yana

У статті проаналізовано сутність та основні причини виникнення соціального сирітства на сучасному етапі розвитку українського суспільства. З'ясовано основні завдання деінституалізаційних процесів та їхній вплив на скорочення кількості соціальних сиріт. Зокрема, шляхом застосування альтернативних форм суспільного виховання – всиновлення, прийомна сім'я, сім'я патронатних вихователів, дитячі будинки сімейного типу, малий груповий будинок тощо.

Ключові слова: соціальне, сирітство, деінституалізація, сім'я патронатних вихователів, дитячі будинки сімейного типу, малий груповий будинок.

Purpose - to find out the potential of deinstitutionalization as a way to reduce the number of social orphans.

Methods: analysis of legal documents on the problem of research, generalization and systematization of information about the diversity of alternative forms of social education of children.

Social orphans are children who, with their parents alive, regardless of their officially recognized family status, live without the necessary care and upbringing and without the emotional support and participation of their family. Statistics show an increase in the number of social orphans over the past two decades, due to a number of problems (alcoholism of parents, immoral lifestyle, abandoned children, low pedagogical culture, etc.). Every such child, realizing his natural right to protection and safety, needs the attention of society. Deinstitutionalization is a necessary reform that enables both preventive work with problem families and the creation of new forms of family care and upbringing. The main task of this reform is to ensure a full family upbringing for each child. The main directions of the reform are the creation of alternative forms of public education - adoption, foster family, foster family, family-type orphanages, small group house, etc.

The process of deinstitutionalization is an important direction in ensuring the natural right of the child to upbringing in the family or similar forms of social upbringing.

Key words: social, orphanhood, deinstitutionalization, foster family, family-type orphanages, small group home.

Актуальність нашого дослідження зумовлена великим суспільним та науково-педагогічним інтересом, викликаним упровадженням в Україні широкомасштабної реформи, спрямованої на реорганізацію системи інституційного догляду за дітьми. Мова йде про реформування інтернатних закладів. Цьому процесу передувала ратифікація Україною таких міжнародних документів, як «Конвенція ООН про права дитини» (1989), «Конвенція про права осіб з інвалідністю» (2006), Саламанська декларація та рамки дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами (1994), що засвідчила готовність нашої держави до здійснення важливих кроків у напрямку поширення суспільних форм виховання, які виступають альтернативою до перебування дітей у закладах інтернатного типу, серед яких прийомні сім'ї, будинки сімейного типу, дитячі будинки тощо. Важливою передумовою для проведення такої реформи стало прийняття Закону «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (2005), яким визначено основні засади державної політики щодо соціального захисту дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, а також осіб із їх числа, серед яких: створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї; виховання та утримання дітей за принципом родинності; сприяння усиновленню дітей, створення системи заохочення та підтримки усиновлювачів та ін. [1].

Якщо під поняттям «дитина-сирота» ми розуміємо дитину, в якій померли батьки, то що вкладаємо у зміст поняття «соціальне сирітство»? Під соціальним сирітством слід розуміти таке явище, коли дитина залишилася без піклування батьків у зв'язку з конкретними причинами, до яких відносяться: позбавлення батьківських прав; відібрання дітей без позбавлення батьківських прав; визнання батьків судом недієздатними чи безвісно відсутніми; відбування батьками покарання в місцях позбавлення волі; знаходження батьків під вартою під час попереднього слідства у зв'язку зі скоєними злочинами; довготривала хвороба батьків або довгострокове відрядження; нещасні випадки, стихійні лиха, при яких загинули особи, у яких на вихованні були діти; при появленні хронічних алкоголіків, наркоманів, у яких є діти [2, с. 9].

Важливо розуміти, що діти, які відносяться до числа соціальних сиріт мають таке ж природне право на захист та безпечне життя в сімейному колі, як і інші діти. Зокрема, в «Національній стратегії профілактики соціального сирітства на період до 2020 року» було зазначено основні завдання для «створення належних умов для забезпечення реалізації права кожної дитини на виховання в сім'ї, запобігання поширенню соціального сирітства» [3].

Під поняттям «деінституціалізація» слід розуміти поступовий процес реформування системи інституційного догляду за дітьми (перебування в закладах інтернатного типу) шляхом визнання пріоритетності сімейних форм виховання з метою дотримання прав та інтересів дітей. Важливим документом, який засвідчує поступовий перехід від інституційного утримання та виховання дітей до сімейних форм, є розпорядження Кабінету Міністрів України № 256-р від 09 серпня 2017 р. «Про національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 рр.» та План заходів з реалізації її I етапу. Зокрема, «ухвалені документи, – зазначається на Урядовому порталі, – спрямовані на зміну системи інституційного догляду та виховання дітей в Україні на систему, яка забезпечує догляд і виховання дитини в сімейному або наближеному до сімейного середовищі»[4].

Процес деінституціалізації є системною реформою, впровадження якої не позбавлене суперечностей і сумнівів у її ефективності. Та, якщо подивитися на деінституціалізацію як на шанс скоротити кількість соціальних сиріт і, відповідно, кількість неблагополучних сімей, надати дітям право жити в сім'ї, серед люблячих людей, з можливістю якнайповніше забезпечити реалізацію потреб та інтересів дитини? Зокрема, деінституціалізаційна реформа розширить перелік форм альтернативних форм суспільного виховання від усиновлення та прийомних сімей до нових - сім'я патронатних вихователів, дитячі будинки сімейного типу, малий груповий будинок.

Сім'я патронатних вихователів – це тимчасова форма влаштування дитини (до 3 місяців, найбільше – до 6 місяців). До неї потрапляє дитина, якщо стається якесь лихо і вона залишилась без батьківського піклування, або в рідній сім'ї дитині загрожує небезпека і її необхідно терміново вилучити. Відтак, щоб дитина одразу не потрапила в інтернат або до дитячого притулку, соціальні служби влаштовують її до родини патронатних вихователів, яка бере на себе обов'язок доглядати її, але при цьому забезпечує дитині можливість спілкуватися з рідними батьками. Звичайно, якщо рідні батьки працюватимуть над собою і створять безпечні умови для дітей, то дітей повернуть у рідну сім'ю.

Звичайно, якщо дитину неможливо повернути до рідної сім'ї чи віддати під опіку або піклування, то створюються прийомні сім'ї або дитячі будинки сімейного типу. Така форма суспільного виховання дітей передбачає погодження батьків-вихователів за окрему плату взяти до себе на виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Відповідно, таких дітей доглядають і виховують поряд зі своїми рідними дітьми, якщо вони є. Така форма виховання забезпечує в дітей почуття приналежності до сім'ї, родинного тепла і затишку, і, найголовніше, вчать поводитися в сім'ї, набувають навичок поведінки в родині.

Ще однією альтернативною формою виховання дітей, які відносяться до соціальних сиріт, є створення малих групових будинків - невеликих закладів для десяти дітей, які не всиновлені і не повернені в рідні сім'ї або не влаштовані у сімейні форми виховання. Відповідно, у малих групових будинках діти проживатимуть у кімнатах, розрахованих на 1-2 особи, ходитимуть до звичайної школи, у кіно та за покупками, готуватимуть їжу тощо. У таких будинках за кожною дитиною буде закріплений один «ключовий вихователь», який забезпечуватиме та порадами, важливими для їхнього зростання та виховання, а діти ростимуть самостійними та в умовах, максимально наближених до сімейних.

Як бачимо, запропоновані інституційною реформою альтернативні форми суспільного виховання, мають на меті забезпечити виховання дітей з числа соціальних сиріт у сімейних або наближених до них формах. Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка превентивних заходів у роботі з підростаючим поколінням щодо усвідомленого та відповідального батьківства з метою попередження соціального сирітства.

Список використаних джерел

1. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>. (дата звернення: 20.03.2021).
2. Методичні рекомендації щодо удосконалення утримання та виховання дітей у дитячих інтернатах цих закладах на принципах, що базуються на Конвенції ООН про права дитини / авт.-упоряд. Л. Волинець, О. Антонова-Турченко, І. Івановата ін.; гол. ред. кол. В. Биковський. – Київ: Студцентр, 1998. – 192 с.
3. Національна стратегія профілактики соціального сирітства на період до 2020 року: Затверджено Указом Президента України від 22 жовтня 2012 року № 609/2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/609/2012> (дата звернення: 20.03.2021).
4. Про національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 рр.: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 р. № 526-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250190226>. (дата звернення: 16.03.2021).

References

1. Pro zabezpechennia orhanizatsiino-pravovykh umov sotsialnoho zakhystu ditei-syrit ta ditei, pozbavlenykh batkivskoho pikluvannia [About providing organizational and legal conditions

- of social protection of orphans and children deprived of parental care]. [online] Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>. [Accessed 20 March 2021].
2. Volynets, L., Antonova-Turchenko, O., Ivanovata I. and other; Bykovskiy V. ed., 1998. *Metodychni rekomendatsii shchodo udoskonalennia utrymannia ta vykhovannia ditei u dytiachykh internat nykh zakladakh na pryntsyapk, shcho bazuiutsia na Konventsii OON pro prava dytyny [Guidelines for improving the maintenance and upbringing of children in children's boarding schools on the principles based on the UN Convention on the Rights of the Child]*. Kyiv: Studtsentr.
 3. Natsional'na stratehiya profilaktyky sotsial'noho syrytstva na period do 2020 roku: Zatverdzheno Ukazom Prezydenta Ukrayiny vid 22 zhovtnya 2012 roku № 609/2012 [National Strategy for the Prevention of Social Orphanhood for the period up to 2020: Approved by the Decree of the President of Ukraine of October 22, 2012 № 609/2012]. [online] Available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/609/2012>. [Accessed 20 March 2021].
 4. Pro natsional'nu stratehiyu reformuvannya systemy instytutsiynoho dohlyadu ta vykhovannya ditey na 2017-2026 rr.: Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 9 serpnia 2017 r. № 526-r. [On the national strategy for reforming the system of institutional care and upbringing of children for 2017-2026: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 9, 2017 № 526-r]. [online] Available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250190226>. [Accessed 16 March 2021].

УДК [37.015.31:004:005.336.2]:37.016:004:130.2(045)

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА ІНФОРМАТИКИ

Яким О. М., Малеш М. Ю.

THE FORMATION OF INFORMATIONAL COMPETENCE OF EDUCATORS IN CULTURAL COURSES

Yakim Olga, Malesh Marina

У статті розглядаються питання формування інформаційної компетентності студентів коледжу на заняттях культурології та інформатики. Найефективніше інформаційна компетентність реалізується під час проблемного навчання, при використанні мультимедійних і впровадженні проектних технологій у освітній процес, що призводить до оновлення інформаційного середовища і вимагає радикального переосмислення цілей, змісту, форм та методів підготовки студентів.

Ключові слова: *інформаційно-пошукова компетенція, інформаційно-аналітична компетенція, інформаційно-комунікаційна компетенція, інформаційно-оцінна (рефлексивна) компетенція, інформаційно-операційна компетенція, інформаційна компетенція збереження інформації.*

The article considers the issues of formation of information competence of college students of culturology and computer science in the classes. The essence of information competence reflects the following component of competencies: information - retrieval, information-analytical, information - communication, information - evaluation (reflective), information - operational and information competence of information storage. The most effective information competence is realized during problem - based learning, using multimedia and project technologies in the educational process, which leads to the renewal of the information environment and requires a radical rethinking of goals, content, forms and methods of training students at the modern

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>